

HRVATSKO
KATOLIČKO
SVEUČILIŠTE
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGREBIA

Detaljni izvedbeni plan

Akademski godina: 2024./2025	Semestar: Zimski
Studiji: Psihologija (R) (izborni) Diplomski sveučilišni studij Povijest (nastavnički) (R) (izborni) Komunikologija - Interkulturalna komunikacija i novinarstvo (R) (izborni) Komunikologija - Znanstveno istraživanje medija i odnosi s javnošću (R) (izborni) Sestrinstvo (R) (izborni) Sociologija - Upravljanje i javne politike (R) (izborni) Povijest (dvopredmetni) (R) (izborni) Sociologija (dvopredmetni) (R) (izborni) Povijest - usmjerenje Stari vijek i srednji vijek (R) (izborni) Povijest - usmjerenje Suvremena povijest (R) (izborni) Sveučilišni diplomski studij Povijest (nastavnički) (I) (izborni) Povijest (R) (izborni) Sestrinstvo (I) (izborni)	Godina studija: 1

I. OSNOVNI PODACI O KOLEGIJU

Naziv kolegija: Gradske zajednice u srednjovjekovlju i novovjekovlju

Kratica kolegija: IZBD184

Status kolegija:
Obvezni

ECTS bodovi: 6

Šifra kolegija: 218330

Preduvjeti za upis kolegija: Nema

Ukupno opterećenje kolegija

Vrsta nastave

Ukupno sati

Predavanje	15
Seminar	30
Mjesto i vrijeme održavanja nastave: HKS – prema objavljenom rasporedu	
II. NASTAVNO OSOBLJE	
<i>Nositelj kolegija</i>	
Ime i prezime: Pešorda Vardić Zrinka	
Akademski stupanj/naziv:	Izbor: naslovni izvanredni profesor
Kontakt e-mail: zpesorda@isp.hr	Telefon:
Konzultacije: Prema objavljenom rasporedu	
<i>Suradnici na kolegiju</i>	
III. DETALJNI PODACI O KOLEGIJU	
Jezik na kojem se nastava održava: Hrvatski	
Opis kolegija	<p>Studenti će se kroz literaturu i kroz rad na vrelima upoznati s vrstama i strukturama gradskih zajednica i gradskog života u srednjovjekovlju i ranonovovjekovlju. Različiti topografski, gospodarski, pravni ili društveni čimbenici utjecali su na različito oblikovanje i funkcioniranje gradova i gradskih društava kako na hrvatskom prostoru, tako i na širem europskom prostoru. Upravo tipološka različitost na hrvatskom prostoru omogućava dobru komparaciju s razvojem srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradskih zajednica na širem europskom prostoru, što će se proučavati na kolegiju. Studenti će istraživati kako opće obrasce, tako i individualne specifičnosti vezane uz koncepte razvoja gradskih zajednica, s fokusom na srednjovjekovni i ranomoderni grad hrvatskih prostora kao dio europske mreže gradskih zajednica. Istraživat će socioekonomski život srednjovjekovnih i ranomodernih gradskih zajednica u kontekstu njihove prirodne okoline, zemljopisnog smještaja, oblika vlasti te političkih i pravnih struktura.</p> <p>Teme koje će se pri tome pobliži istraživati su: prostorni razvoj grada, organizacija i planiranje gradskog prostora, demografija gradskih zajednica, organizacija uprave u gradovima, simbioza gradskih zajednica i Crkve, odnosi gradske zajednice i njezine okolice, dodiri i međe unutar gradskih zajednica, društvene strukture gradova, gospodarski život srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradova, utjecaj oblikovanja ranomodernih teritorijalnih država na razvoj gradova i gradskog života, gradovi kao komunikacijska i informacijska žarišta, gradovi kao središta inovacija, te predodžbe i prikazi gradova i gradskih zajednica.</p> <p>Kolegij će se dijelom temeljiti na inozemnoj znanstvenoj literaturi, s obzirom na vrlo opsežnu istraženost urbane povijesti u svjetskoj historiografiji, kao i na referentnim djelima hrvatske historiografije, te objavljenim vrelima. Svakom će se studentu osigurati compendium odabranih radnih materijala, koji će biti dostupan putem platforme <i>Merlin</i>.</p>

**Očekivani ishodi
učenja na razini
kolegija**

1. Objasniti osnovne pojmove o nastanku, oblicima i razvoju srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih gradskih zajednica. 2. Opisati obilježja gradova hrvatskog prostora u srednjovjekovlju i ranonovovjekovlju u kontekstu europske povijesti. 3. Analizirati izvore i literaturu o srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim gradskim zajednicama u njihovom povijesnom kontekstu. 4. Napisati jasan i strukturiran rad primjenjujući suvremene znanstvene modele; 5. Pridržavati se etičkih načela u radu.

Literatura

Obavezna

N. Pounds, *The Medieval City*. Westport: Greenwood Publishing Group, 2005. (odabrana poglavlja); K. D. Lilley, *Urban Life in the Middle Ages, 1000-1450*, Basingstoke and New York: Palgrave, 2002. (odabrana poglavlja); D. Nicholas, *The Later Medieval City*, Routledge, 1997. (odabrana poglavlja); B. Blondé i I. Van Damme, "Early Modern Europe: 1500-1800." u: *The Oxford Handbook of Cities in World History*. ur. Peter Clarke: Oxford University Press, 2013., 240-256.; K. Davids i B. De Munck, *Innovation and Creativity in Late Medieval and Early Modern European Cities*, Routledge, 2016. (odabrana poglavlja); D. Madunić, "Mjera grada: Zadarski popis stanovništva 1527. godine", *Povijesni prilozi* 28, br. 36 (2009): 23-62.; Z. Nikolić Jakus, "Počeci srednjovjekovnog grada", u: I. Goldstein i S. Goldstein (ur.). *Povijest grada Zagreba. Knjiga 1. Od prethistorije do 1918.*, Zagreb: Novi Liber, 2012, str. 30-63.; T. Raukar, "Srednjovjekovni grad na istočnom Jadranu: prostor i društvo.", *Spomenica Ljube Bobana. Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb, 35-48.; L. Steindorff, "Stari svijet i novo doba. O formiranju komune na istočnoj obali Jadrana", *Starohrvatska prosvjeta* 16 (1986): 141-152.; K. Szende, "Town Foundation in East Central Europe and the New World in a Comparative Perspective", u: G. Jaritz i K. Szende (ur.), *Medieval East Central Europe in a Comparative Perspective: From Frontier Zones to Lands in Focus*. Abingdon - New York: Routledge, 2016., 157-184.; *Splitski statut iz 1312. godine: povijest i pravo*, Split: Književni krug, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015. (odabrani tekstovi); *Opsada Zadra / Obsidio Iadrensis*, rukopis V. Gortana prir. B. Glavičić i V. Vratković u suradnji s D. Karbićem, M. Kurelcem i Z. Ladićem, Zagreb: HAZU, 2007. (odabrani dijelovi); T. Arhiđakon, *Historia Salonitana: povijest salonitanskih i splitskih prvosvećenika*. Predgovor, latinski tekst, kritički aparat i prijevod na hrvatski jezik O. Perić; povijesni komentar M. Matijević Sokol; studija Toma Arhiđakon i njegovo djelo Radoslav Katičić. Split: Književni krug, 2003. (odabrani dijelovi); F. De Diversis, *Opis slavnog grada Dubrovnika*. Prev. Z. Janeković -Römer. Zagreb: Dom i svijet, 2004. (odabrani dijelovi)

Ančić, Jajce. Portret srednjovjekovnog grada., Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1999.; M. Ančić, „Kasnosrednjovjekovni Stolac“, Povijesni prilozi 24, br. 29 (2005): 41-58.; M. Andreis, I. Benyovsky Latin i A. Plosnić Škarić, „Socijalna topografija Trogira u 14. st.“, Povijesni prilozi 26, no. 33 (2007): 103-192.; V. Bedenko, „Društvo i prostor srednjovjekovnog Gradeca“, u: I. Kampuš (ur.), Zagrebački Gradec 1242-1850, Zagreb: Grad Zagreb, 1994, 37-49.; I. Benyovsky Latin, Srednjovjekovni Trogir. Prostor i društvo, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009.; I. Benyovsky Latin, „The Venetian impact on urban change in Dalmatian towns in the first half of the fifteenth century“, Acta Histriae 22 (3) (2014): 2-44.; I. Benyovsky, „Privatni prostori grada Trogira u kasnom srednjem vijeku“, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 29 (1) (1996), 53-67.; I. Benyovsky, M. Andreis i A. Plosnić, „Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću“, Povijesni prilozi 22, no. 25 (2003): 37-91.; L. Beritić, Urbanistički razvitak Dubrovnika, Zagreb: Zavod za arhitekturu i urbanizam Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 1958.; W. Blockmans, „Voracious States and Obstructing Cities: An Aspect of State Formation in Preindustrial Europe“, Theory and Society 18(5) (1989): 733-755.; W. Blockman, M. Krom i J. Wubs-Mrozewicz (ur.), The Routledge Handbook of Maritime Trade Around Europe 1300-1600: Commercial Networks and Urban Autonomy, Routledge, 2017.; B. Blondé i I. Van Damme, „Retail Growth and Consumer Changes in a Declining Urban Economy: Antwerp (1650-1750)“. The Economic History Review 63/3 (2010): 638-663.; N. Budak, „Budući da smo htjeli u Zagrebu na brdu Gradecu sagraditi slobodni grad...Rađanje Gradeca – okolnosti, poticaji, slijed“ u: Zlatna bula 1242-1992 (Katalog izložbe), Z. Stublić (ur.), Zagreb 1992, 21-32.; N. Budak, Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku: (urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća), Koprivnica: Nakladna kuća Dr. Feletar, 1994.; N. Budak, „Javna vlast i javnost u srednjovjekovnim komunama jugoistočne Europe“, Raukarov zbornik: zbornik u čast Tomislava Raukara, ur. N. Budak, Zagreb, 2005, 565-586.;

Budak (ur.), Towns and Communication, vol. 1: Communication in Towns, Zagreb: Leykam International, 2009.

(poglavlja vezana uz srednjovjekovno razdoblje); J. Colson i A. Van Steensel (ur.), Cities and Solidarities. Urban

Communities in Pre-Modern Europe, Routledge, 2017.; T. Dean, The Towns of Italy in the Later Middle Ages, Manchester-New York: Manchester University Press, 2000.; F. de Vivo, Information and Communication in Venice: Rethinking Early Modern Politics, Oxford: Oxford University Press, 2007.; E. Gruber, M. Popović, M. Scheutz i H. Weigl (ur.), Städte im lateinischen Westen und im griechischen Osten zwischen Spätantike und Früher Neuzeit: Topographie – Recht – Religion, Beč: Böhlau Verlag, 2016.; K. Horníčková (ur.), Faces of Community in central European Towns. Images, Symbols and Performances 1400-1700, Langham: Lexington Books, 2018. (odabrana poglavlja); H. Houben i K. Toomaspoeg (ur.), Towns and Communication: Communication Between Towns, vol. 2. Galatina: Congedo Editore – Università del Salento, 2011.; Z. Janeković Römer, „Građani, stanovnici, podanici, stranci, inovjerci u srednjovjekovnom Dubrovniku.“ u: Raukarov zbornik: zbornik u čast Tomislava Raukara, ed. N. Budak. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF Pres, 2005., 317-345.; Z. Janeković Römer, „Splitski statut: ogledalo razvoja komune“, u: Ž. Radić, M. Trogrlić, M. Meccarelli i L. Steindorff (ur.), Splitski statut iz 1312. godine: povijest i pravo, Split: Književni krug, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015, 69-90.; P. Jones, The Italian City-State: From Commune to Signoria, Oxford: Oxford University Press, 1997.; I. Kampuš (ur.), Zagrebački Gradec 1242-1850, Zagreb: Grad Zagreb 1994.; D. Karbić, „Odnosi gradskoga plemstva i bibrirskih knezova Šubića: Prilog poznavanju međusobnih odnosa hrvatskih velikaša i srednjovjekovnih dalmatinskih komuna.“ Povijesni prilozi 27, br. 35 (2008): 43-60.; M. Karbić, „Slavonski gradovi u trgovini između Ugarske, Jadrana i Njemačkog Carstva/Szlavón városok a Magyarországon, az Adria térsége és a Német Császárság közötti kereskedelemben“ u: P. Fodor, D. Šokčević, J. Turkalj i D. Karbić (ur.) A horvát-magyar együttlét fordulópontjai: intézmények, társadalom, gazdaság, kultúra / Prekretnice u suživotu Hrvata i Mađara: ustanove, društvo, gospodarstvo i kultura, Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont. Történettudományi Intézet i Hrvatski

Način ispitivanja i ocjenjivanja		
Polaze se DA	Isključivo kontinuirano praćenje nastave NE	Ulazi u prosjek DA
Preduvjeti za dobivanje potpisa i polaganje završnog ispita	<p>Redovito pohađanje nastave – prisutnost na najmanje 70% nastave prema studijskom programu i izvedbenom nastavnom planu;</p> <p>Uredno izvršene seminarske obveze – redovito vođenje seminarskog dnevnika i izlaganje seminarske teme;</p> <p>Stjecanje minimalnog uspjeha od 35% tijekom nastave unutar zadanih nastavnih aktivnosti – ostvareno kumulativno.</p>	
Način polaganja ispita	<p>1. Nastavne aktivnosti – 70 % ocjene</p> <p>1. aktivnost na nastavi – 30 %</p> <p>2. seminarske obveze – 20 %</p> <p>3. esej – 20 %</p> <p>1. Završni ispit – 30% ocjene (za prolaz je nužno riješiti 50% ispita)</p> <p>1. esej – 20 %</p> <p>usmeni ispit – 10 %</p>	
Način ocjenjivanja	<p>Nastavne aktivnosti– aktivnost na nastavi, seminarske obveze, esej.</p> <p>Završni ispit – esej predan prije izlaska na rok za usmeni ispit na koji student želi izaći i usmeni ispit.</p>	
Detaljan prikaz ocjenjivanja unutar Europskoga sustava za prijenos bodova		
<p>VRSTA AKTIVNOSTI ECTS bodovi (koeficijent opterećenja studenata) : UDIO OCJENE (%)</p> <p>Pohađanje nastave 1.2 : 0</p> <p>Aktivnost na nastavi 1.36 : 30</p> <p>Seminarski rad 1 : 20</p> <p>Esej 1 : 20</p> <p>Ukupno tijekom nastave 4.56 : 70</p> <p>Završni ispit 1.44 : 30</p> <p>UKUPNO BODOVA</p> <p>(nastava+zav.ispit) 6 : 100</p>		
Datumi kolokvija:		
Datumi ispitnih rokova:		
IV. TJEDNI PLAN NASTAVE		
<i>Predavanja</i>		
#	Tema	
1	Uvodno predavanje: Gradske zajednice u povijesti. Kriteriji i problemi definicije	
2	Nastanak i razvoj srednjovjekovnih gradova – kontinuiteti i novi počeci	
3	Grad i vlast: Oblikovanje upravnih tijela i ustroj administracije	
4	Širenje i organiziranje gradskog prostora u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu	
5	Grad i ljudi – veličina i infrastruktura srednjovjekovnih i ranomodernih gradova	
6	Obilježja gospodarstva srednjovjekovnih i ranomodernih gradova	
7	Društvena struktura gradskog stanovništva u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu	

8	Gradske zajednice u okrilju Crkve
9	Gradovi kao žarišta komunikacijske mreže
10	Dodiri i međe u gradskim zajednicama srednjovjekovlja i ranomodernog vremena
11	O vidu, sluhu i njuhu - gradske zajednice srednjovjekovlja i ranomodernog doba u perspektivi čula
12	Gradovi kao središta inovacija
13	Slike i predodžbe o gradovima i gradskim zajednicama
14	Gradske zajednice kroz povijest – perspektive i mogućnosti historiografskih istraživanja
15	Zaključna razmatranja

Seminari

#	Tema
1	Gradske zajednice u srednjovjekovlju i novovjekovlju - uvodni seminar
2	Nastanak i razvoj srednjovjekovnih gradova – kontinuiteti i novi počeci
3	Gradovi kao središta inovacija
4	Grad i vlast: Oblikovanje upravnih tijela i ustroj administracije
5	Širenje i organiziranje gradskog prostora u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu
6	Grad i ljudi – veličina i infrastruktura srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
7	Obilježja gospodarstva srednjovjekovnih i ranomodernih gradova
8	Društvena struktura gradskog stanovništva u srednjovjekovlju i ranomodernom dobu
9	Gradske zajednice u okrilju Crkve
10	Gradovi kao žarišta komunikacijske mreže
11	Dodiri i međe u gradskim zajednicama srednjovjekovlja i ranomodernog vremena
12	Slike i predodžbe o gradovima i gradskim zajednicama
13	O vidu, sluhu i njuhu - gradske zajednice srednjovjekovlja i ranomodernog doba u perspektivi čula
14	Gradske zajednice kroz povijest – perspektive i mogućnosti historiografskih istraživanja